

Osoby niepełnosprawne w 2019 r.

03.12.2020 r.

0,2%

Spadek liczby pracujących osób niepełnosprawnych w średnich i dużych przedsiębiorstwach w porównaniu z 2018 r.

W końcu 2019 r. większość osób niepełnosprawnych pracujących w średnich i dużych przedsiębiorstwach była zatrudniona w sektorze prywatnym (76,8%). Ponad połowa osób niepełnosprawnych pracowała w sekcji Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (108,0 tys.) oraz w sekcji Przetwórstwo przemysłowe (83,3 tys.).

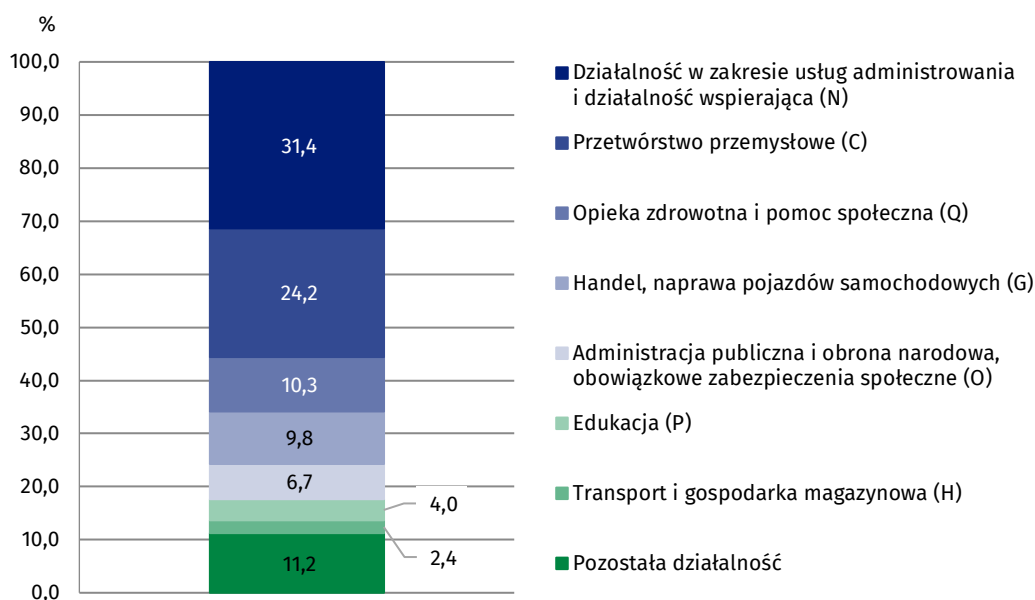
Osoby niepełnosprawne na rynku pracy

W dniu 31 grudnia 2019 r. w podmiotach zatrudniających 10 osób i więcej pracowało 344,3 tys. osób niepełnosprawnych¹, głównie w działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (31,4%), w tym w działalności detektywistycznej i ochroniarskiej (19,9%) oraz działalności usługowej związanej z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni (8,7%). Co czwarta osoba niepełnosprawna pracowała w przetwórstwie przemysłowym (24,2%). W opiece zdrowotnej pracowało 10,3% osób niepełnosprawnych.

W końcu 2019 r. pracujący niepełnosprawni stanowili 3,6% ogólnej liczby pracujących w głównym miejscu pracy w średnich i dużych przedsiębiorstwach

Wykres 1. Struktura pracujących osób niepełnosprawnych według sekcji PKD w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

W dniu 31 grudnia 2019 r. 57,5 tys. osób niepełnosprawnych było zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, w tym 17,1% osób miało prawo do zasiłku. W badanej grupie osób bezrobotnych przeważali mężczyźni (55,2%).

¹ Osoby, w stosunku do których orzeczono niepełnosprawność na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2020, poz. 426, 568, 875).

Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy

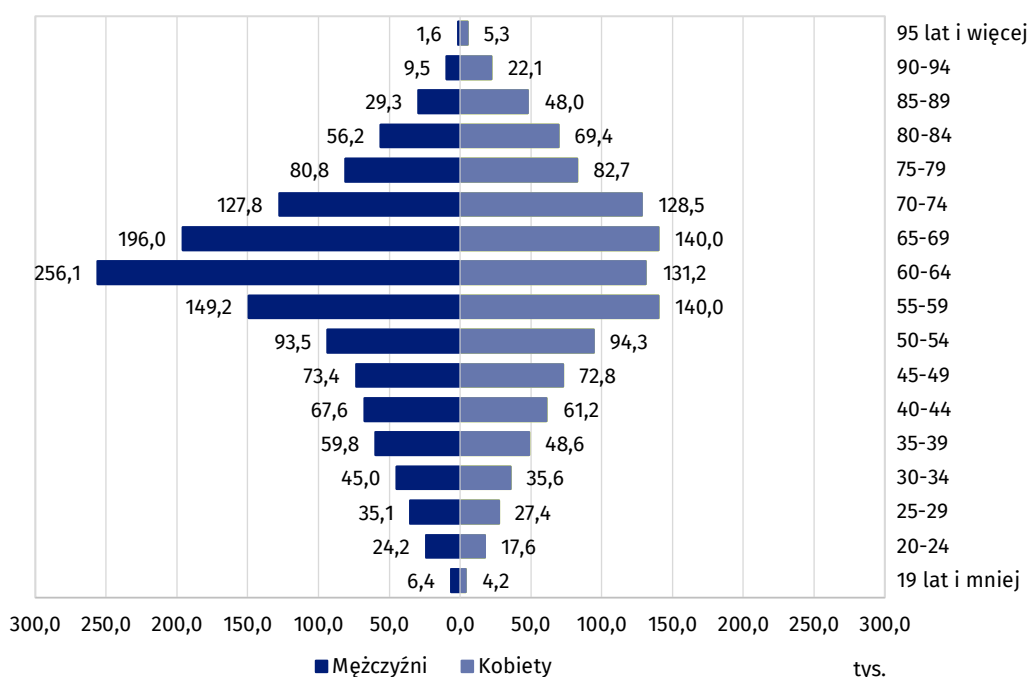
Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w grudniu 2019 r. w Polsce było 2,4 mln osób², pobierających świadczenia emerytalno-rentowe i/lub ubezpieczonych przez płatników składek, które posiadały orzeczenie o niepełnosprawności (wydane przez zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności) lub orzeczenie o niezdolności do pracy (wydane przez ZUS)³.

W badanej zbiorowości osób z orzeczeniem przeważali mężczyźni, którzy stanowili 53,7%. Biorąc pod uwagę wiek w zbiorze osób niepełnosprawnych lub niezdolnych do pracy najczęściej występowały mężczyźni w wieku 64 lata (56,4 tys.). Ponad 50 tys. mężczyzn, posiadających orzeczenie, było w wieku 63 lub 62 lata (odpowiednio 54,3 i 52,3 tys.). Najwięcej kobiet z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy było w wieku 59 lat (33,7 tys.). Ponad 30 tys. kobiet miało 70 lat (31,3 tys.) lub 58 lat (30,0 tys.). Mediana wieku mężczyzn z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy wynosiła 62 lata i była równa medianie wieku kobiet.

53,7% osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy to mężczyźni

Wykres 2. Osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy według płci i grup wieku w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

Najwięcej mężczyzn i kobiet z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy mieszkało w województwie śląskim (odpowiednio 146,5 tys. i 120,7 tys.). Połowa badanej zbiorowości mieszkała w województwach: dolnośląskim, małopolskim, mazowieckim, podkarpackim, śląskim i wielkopolskim. Najmniej osób z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy mieszkało w województwie opolskim (19,8 tys. kobiet i 25,6 tys. mężczyzn).

Najwyższa wartość wskaźnika liczby osób z orzeczeniem na 10 tys. ludności wystąpiła w województwie lubuskim (886). Wskaźnik przekroczył 700 osób w województwach: wielkopolskim

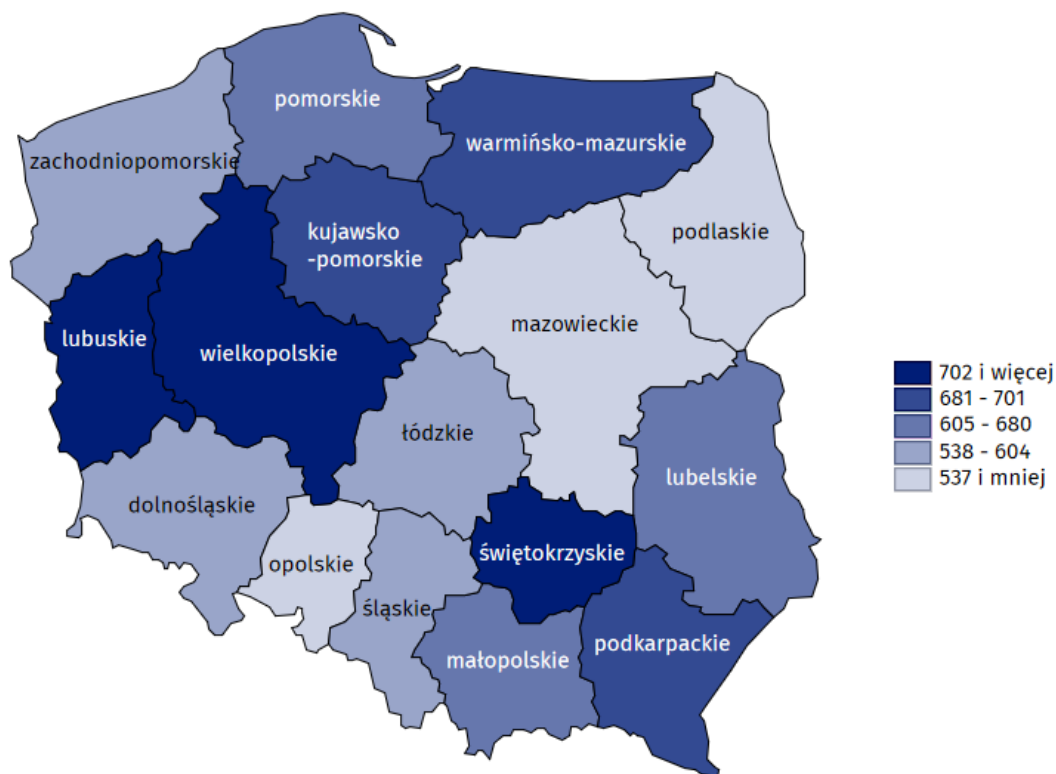
² Opracowano na podstawie połączonych zbiorów danych z systemów informacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz po usunięciu powtórzonych i pustych obserwacji.

³ Zgodnie z art. 5 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2020, poz. 426, 568, 875) orzeczenia lekarza orzecznika ZUS o niezdolności do pracy, niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz celowości przekwalifikowania podlegają przetożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

(711) i świętokrzyskim (710). Z kolei najmniej osób z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy na 10 tys. ludności mieszkało w województwie mazowieckim (455). Ponadto wartość wskaźnika była mniejsza od 500 osób w województwach: opolskim (463) i podlaskim (483).

Mapa 1. Liczba osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy na 10 tys. ludności według województw w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Najwyższą wartość wskaźnika liczby osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy na 10 tys. ludności odnotowano w województwie lubuskim (886)

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

Poziom przeciętnego świadczenia głównego emerytalno-rentowego wypłaconego osobom posiadającym orzeczenie o niezdolności do pracy

Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w grudniu 2019 r. przeciętne świadczenie główne, które zostało wypłacone osobom uznanym za niezdolne do pracy na mocy art. 5 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. 2020, poz. 426, 568, 875) wynosiło w skali Polski 1628,38 zł. Mężczyźni przeciętnie otrzymali 1762,91 zł, a kobiety 1473,90 zł. Średnia kwota świadczenia była zróżnicowana w układzie województw. Najwyższą wartość (bez podziału na płeć) zaobserwowano w województwie śląskim (1790,07 zł), natomiast najniższą w województwie podkarpackim (1494,00 zł). Średnia wartość świadczenia wypłaconego mężczyznom była wyższa o 289,01 zł niż kobietom. Różnica ta stanowiła 19,6% kwoty średniego świadczenia kobiet. W układzie wojewódzkim największa różnica - zarówno w wartościach absolutnych jak i względnych - dotyczyła województwa śląskiego (22,8%) a najniższa - województwa podlaskiego (11,6%).

Najwyższą średnią wartość świadczenia głównego odnotowano w województwie śląskim (1790,07 zł), a najniższą w województwie podkarpackim (1494,00 zł)

Tablica 1. Średnia kwota wypłaconego świadczenia głównego osobom posiadającym orzeczenie o niezdolności do pracy według płci i województw w 2019 r.

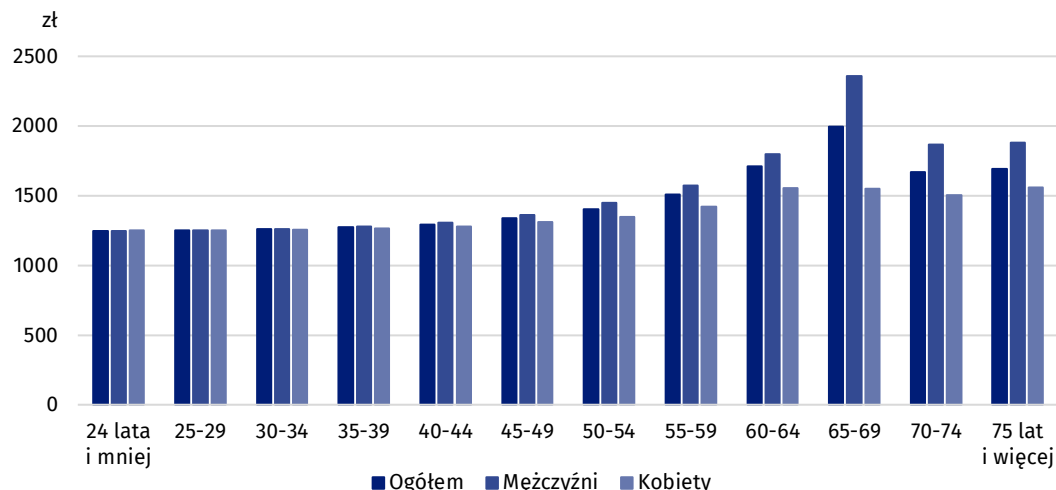
Stan w dniu 31 grudnia

WOJEWÓDZTWA	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w złotych		
POLSKA	1628,38	1762,91	1473,90
Dolnośląskie	1664,24	1816,94	1493,20
Kujawsko-pomorskie	1609,13	1736,26	1464,65
Lubelskie	1541,41	1637,91	1439,33
Lubuskie	1612,52	1753,23	1460,75
Łódzkie	1563,36	1667,41	1439,29
Małopolskie	1619,65	1758,17	1473,38
Mazowieckie	1642,44	1760,82	1502,72
Opolskie	1653,92	1792,74	1485,36
Podkarpackie	1494,00	1585,30	1380,38
Podlaskie	1550,51	1642,55	1451,36
Pomorskie	1597,58	1731,41	1454,95
Śląskie	1790,07	1987,78	1534,41
Świętokrzyskie	1562,90	1671,03	1412,65
Warmińsko-mazurskie	1553,72	1650,94	1443,42
Wielkopolskie	1663,45	1816,52	1493,25
Zachodniopomorskie	1638,41	1761,56	1507,03

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

Wykres 3. Średnia kwota wypłaconego świadczenia głównego osobom posiadającym orzeczenie o niezdolności do pracy według płci i grup wieku w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

Przeciętna kwota świadczenia głównego, wypłaconego osobom posiadającym orzeczenie o niezdolności do pracy w wieku do 44 lat, nie była znacząco zróżnicowana nawet po uwzględnieniu wieku i płci. Wśród osób w wieku 45 lat i więcej nastąpił systematyczny wzrost zróżnicowania kwoty analizowanego świadczenia w grupie kobiet jak również mężczyzn. Przeciętnie świadczenia o najwyższej wartości otrzymywały osoby w wieku 65-69 lat. Tam też obserwuje się najwyższy poziom zróżnicowania ze względu na płeć. Wynika to z odmienności ro-

dzaju świadczenia otrzymanego przez badane osoby. W starszym wieku dominującym świadczeniem była emerytura, która przeciętnie przynosiła najwyższy dochód i jako pochodna wynagrodzeń otrzymywanych w okresie aktywności zawodowej badanych osób różnicowała średni poziom świadczenia głównego ze względu na płeć. Potwierdzenie powyższego przypuszczenia znajdujemy w tabelicy 2. Zdecydowanie najwyższą przeciętną kwotą odznaczało się świadczenie emerytalne, także w grupie kobiet i mężczyzn. W tym przypadku zauważono również największą różnicę w wysokości przeciętnego świadczenia w obu badanych grupach ze zdecydowaną przewagą na korzyść mężczyzn.

Tabela 2. Średnia kwota wypłaconego świadczenia głównego osobom posiadającym orzeczenie o niezdolności do pracy według płci i rodzaju świadczenia w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w złotych		
Emerytura	1842,96	2237,58	1486,94
Renta z tytułu niezdolności do pracy	1491,32	1553,60	1362,19
Renta rodzinna	1727,67	1563,97	1768,05
Renta socjalna	1234,41	1234,40	1234,43
Zasiłki i świadczenia przedemerytalne	1140,99	1140,99	1140,99

Najwyższą przeciętną kwotą odznaczało się świadczenie emerytalne (1842,96 zł), natomiast najniższą zasiłki i świadczenia przedemerytalne (1140,99 zł)

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

Orzeczenie lekarza orzecznika ZUS może wskazywać na: całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji, całkowitą niezdolność do pracy lub częściową niezdolność do pracy, co przekłada się odpowiednio na: znaczny, umiarkowany i lekki stopień niepełnosprawności. Stopień ten również różnicował przeciętny poziom świadczenia głównego w ten sposób, że osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności uzyskały najwyższą średnią kwotę świadczenia, a osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności - najniższą. Mężczyźni charakteryzowali się znacznie wyższymi wartościami wypłaconego średniego świadczenia w porównaniu do kobiet.

Tabela 3. Średnia kwota wypłaconego świadczenia głównego osobom posiadającym orzeczenie o niezdolności do pracy według płci i stopnia niezdolności do pracy w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w złotych		
Całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	1654,30	1820,35	1530,37
Całkowita niezdolność do pracy	1623,37	1747,08	1471,34
Częściowa niezdolność do pracy	1615,83	1747,55	1426,93

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

Biorąc pod uwagę kolejne decyle świadczenia głównego można stwierdzić, że 10% świadczeniobiorców uzyskało świadczenia w kwocie nie większej niż ok. 1100 zł. Mediana wynosiła 1332,22 zł co pokazuje, że połowa osób posiadającym orzeczenie o niezdolności do pracy otrzymała świadczenia w kwocie nie większej niż wspomniana wartość mediany. 10% świadczeniobiorców otrzymało świadczenia o wartości co najmniej 2568,60 zł. Zdecydowanie najczęstsza kwota świadczenia wynosiła ok. 1235 zł. Powinno się ona w zakresie 2, 3 i 4 decyla zarówno w przypadku ogólnej liczby badanych osób jak i kobiet. Zestawienie decyli wskazuje ponadto na zróżnicowanie poziomu świadczenia głównego ze względu na płeć. Wartość każdego decyla w przypadku mężczyzn była większa niż w przypadku kobiet, a w szczególności zróżnicowanie to rośnie wraz ze wzrostem poziomu świadczenia (numerem decyla).

Tablica 4. Decyle kwoty wypłaconego świadczenia głównego osobom posiadającym orzeczenie o niezdolności do pracy według płci w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w złotych		
1	1096,65	1105,39	1070,80
2	1235,16	1235,16	1234,23
3	1235,16	1235,16	1235,16
4	1236,60	1322,30	1235,16
5	1332,22	1452,48	1305,20
6	1508,78	1683,68	1370,89
7	1735,62	1971,88	1530,63
8	2036,43	2321,79	1753,98
9	2568,60	2853,12	2098,08

Połowa osób posiadających orzeczenie o niezdolności do pracy otrzymała świadczenie w kwocie do 1332,22 zł

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

Uwagi metodologiczne

1. Niniejsza informacja sygnałna jest drugim opracowaniem ogólnopolskim, dotyczącym tematyki osób niepełnosprawnych, przygotowanym przez pracowników Urzędu Statystycznego w Krakowie. Zakres zaprezentowanych danych nie wyczerpuje problematyki niepełnosprawności ze względu na jej złożony charakter i różnorodność.
2. W informacji sygnałnej wykorzystano zbiory danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) oraz powiatowych urzędów pracy o osobach bezrobotnych z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy. Do opracowania niniejszej informacji sygnałnej wykorzystano również informacje statystyczne pochodzące ze sprawozdawczości Głównego Urzędu Statystycznego.
3. W polskiej statystyce publicznej rozróżnia się niepełnosprawność prawną i biologiczną. Osoby niepełnosprawne prawnie to osoby, które posiadają aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przez uprawniony organ. Osoby niepełnosprawne biologicznie to takie, które odczuwają ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa)⁴.
4. System orzekania o niepełnosprawności w Polsce jest niejednorodny. Określają go dwa podstawowe akty prawne:
  - a. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. 2020, poz. 426, 568, 875) w art. 2 definiuje się niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. W art. 3 określa się orzekane stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki, natomiast w art. 4a wspomina się o dzieciach w wieku do 16 lat, którym wydaje się orzeczenie o niepełnosprawności bez ustalania jej stopnia. Organami orzekającymi niepełnosprawność są powiatowe (jako pierwsza instancja) i wojewódzkie (druga instancja) zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. Ostateczną instancją są rejonowe sądy pracy i ubezpieczeń społecznych.

⁴ Ludność i gospodarstwa domowe. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna. Część I. Ludność, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, GUS, Warszawa 2013, s. 24.

- b. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 53, 252, 568, 1222, 1578.) w art. 12 zdefiniowano osobę niezdolną do pracy jako taką, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Orzeczenia o: niezdolności do pracy, niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz celowości przekwalifikowania, wydane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, podlegają przełożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności zgodnie z art. 5 wspomnianej wcześniej Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Aby dana osoba mogła być uznana za niepełnosprawną w rozumieniu prawnego formalnego, musi posiadać jedno z wyżej opisanych orzeczeń.

- 5. Orzeczenia wydane po 31 grudnia 1997 r., które nie podlegają przełożeniu na orzeczenia o niepełnosprawności, to:
  - a. orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydawane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
  - b. orzeczenia o niezdolności do pracy/służby, wydawane przez organy orzekające Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz organy służb specjalnych (Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencja Wywiadu).

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło danych GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny w Krakowie
Dyrektor Agnieszka Szlubowska
Tel: 12 420 40 50

Rozpowszechnianie:
Rzecznik Prasowy Prezesa GUS
Karolina Banaszek
Tel: 695 255 011

Wydział Współpracy z Mediami

Tel: 22 608 34 91, 22 608 38 04

e-mail: obslogaprasowa@stat.gov.pl

www.stat.gov.pl

[@GUS_STAT](https://twitter.com/GUS_STAT)

[@GlownyUrzadStatystyczny](https://www.facebook.com/GlownyUrzadStatystyczny)

Powiązane opracowania

[Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2019 r.](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Osoba niepełnosprawna](#)

[Osoba niepełnosprawna prawnie](#)

[Stopień niepełnosprawności](#)